

Преглед на стопанската политика

Седмичник

© ИПИ <http://www.ime-bg.org/>

В броя ще намерите:

Държавен съвет за волята на структурите на гражданското общество

Кой и защо с лично оръжие?

стр.1

АЕЦ Белене – скъпа и опасна ядрена играчка

стр.2

Данъчните длъжници-вече в Интернет

За или против отнемане на лиценз и разрешително при данъчни задължения?

стр.3

Новият закон за опазване на околната среда

Очаквани ефекти от намаляване на кредитния риск

стр.4

Кой и защо с лично оръжие?

Във връзка с широкия медиен дебат "за" или "против" носенето на оръжие направихме преглед на законодателството уреждащо тази материя. Наред с полицаи, надзиратели, митничари, горски и полски пазачи право да притежават лично оръжие имат и служителите на Дирекция Национален Строителен Контрол и Контролно-техническата инспекция към МЗГАР. Това им право с цел защита е уредено в Закона за устройство на територията и в Правилника за устройството и дейността на контролно-техническата инспекция към Министерството на земеделието, горите и аграрната реформа. Това, което притеснява, е, че докато за всички други изброени по-горе държавни служители случаите за употреба на оръжие са строго регламентирани в закон, то представителите на ДНСК се подчиняват на общите изисквания за носене на оръжие за самозащита, дефинирани за физическите лица в ППЗКНВООБ, а представителите на КТИ към МЗГАР пък носят оръжие по реда на Наредба № 15 от 1997 г. за условията и реда за внос, пренасяне, търговия, покупко-продажба, съхраняване и носене на огнестрелни оръжия и боеприпаси и контрол над тях, която е отменена още на 03.09.1999 година.

Не е зле да си припомним, че ДНСК се занимава с контрол върху качеството и законността на строителната дейност в България, а КТИ с контрол по състоянието и безопасността на земеделската и горската техника.

Корупцията в държавните контролни органи не е тайна за никого в нашата държава. Не е ясно обаче за какво им е оръжие на контрольорите. За да вдъхват респект у тези, които искат да заобиколят закона без да плащат или за да се защитават от тези, които са били изнудени да платят повече от нормалното?

Държавен съвет за волята на структурите на гражданското общество

Такъв е замисълът на проектозакона за създаване на Икономически и социален съвет. Той е внесен в Народното събрание на 2 февруари и е достъпен за всички, които биха искали да се запознаят с него чрез Парламентарния информационен център.

Според чл. 1 съветът е "консултативен орган, изразяващ волята на структурите на гражданското общество по икономическото и социалното развитие". Дейността на съвета се финасира от държавния бюджет ("и международни програми").

Според член 7 от проектозакона, съветът се състои от 31 члена, единият от които е председател. Предвижда се последният да се избира от народните представители по предложение на Министерския съвет ("предварително съгласувано с групите, представени в съвета"). Следва да се знае, че 30-те члена на съвета ще бъдат разделени в три категории по десет. Първата е на работодателите, но само онези, които са признати от Министерския съвет по реда на чл. 3 от Кодекса на труда. Втората група е на професионалните съюзи, признати по същия ред. Най-интересна е третата група. В нея влизат: 2 представители на селскостопанските производители, 1 - на занаятчиите, 1 – на професионално-съсловните организации, 1 – на жените, 1 – на екологичните организации, 1 – на "инвалидите" и "двама независими учени..., определени от Министерския съвет по предложение на министъра на икономиката и министъра на труда и социалната политика". С изключение на последните двама члена и председателя всички останали ще бъдат определяни от съответните (!?) "национални организации" на жените, занаятчиите и пр.

Тези хора ще разработват и приемат становища по проектозаконали програми, планове за развитие и по повод стратегически проблеми на икономическата и социалната политика, както и годишни меморандуми (чл. 4). Тези становища ще се изработват по предложениена председателя на Народното събрание, на премиера и президента, но и също и по собствена инициатива (чл.5). Становищата ще имат препоръчителен характер. Ако гласовете по становищата са разделени поравно между членовете на съвета – решаващ е гласът на председателя. Държавните органи са длъжни да предоставят "необходимата информация".

Чрез създаването на съвета се "отговаря на законния стремеж на обществените и икономическите групи, на структурите на гражданското общество да изразяват мнения, становища и предложения по отношение на актове на законодателната и изпълнителната власт, които засягат техните интереси" (чл. 2). Законопроектът не забранява изказване на мнения и по друг начин, не чрез съвета. Усилията по съставянето на цял проектозакон и неговото съдържание обаче навеждат на мисълта, че Министерският съвет би предпочитал да се консултира със създавани и финансирани от държавата "изразители" на волята на гражданското общество. Както се казва, животните се делят на свободни да принадлежат на китайския император и други. С подобен подход към свободата на изразяване на мнение биха се съгласили и други партии.

АЕЦ Белене - скъпа и опасна ядрена играчка

През тази седмица бе възобновено обсъждането на проекта за АЕЦ Белене. По данни на агенция Балкан, до месец очаква се да бъде насрочен технически съвет, на който да се вземе окончателно решение за размразяване на проекта. По предварителни изчисления, направени от Енергопроект, най-евтиният вариант за завършването на първи реактор на АЕЦ Белене е доизграждането на руския тип реактор ВВЕР 1000, което ще струва около 1,2 млрд. USD, а вариантът с построяване на по-модерен тип реактор ще увеличи цената до 2,1 млрд. USD.

Воденият вече 10 години спор дали да се строи или не втора АЕЦ в България постепенно премина в спор за мястото на втората АЕЦ – дали да бъде 7^{ми} реактор в Козлодуй или нов реактор в Белене, като предварителните изчисления на Енергопроект дават предимство на проекта в Белене.

Основните мотиви “за” строежа на нов ядрен реактор са свързани с “нуждата” от допълнителна енергийна мощност след извеждане от експлоатация на I и II блок на АЕЦ Козлодуй. Мотив “против” е неоправдано високият екологичен риск. Освен екологични, обаче съществуват и достатъчно **икономически причини** да не бъде продължено строителството на втората ядрена централа в Белене.

1. Няма как да се направят изчисления за икономическа ефективност на една инвестиция, ако няма действащ пазар. Преди либерализацията на сектора, включително и чрез предоставяне на равен достъп на трети лица до мрежата за пренос, не е възможно да се установи дали атомната централа е конкурентна или не.

2. Опитът на страните с либерализиран енергиен пазар показва, че митът за евтината атомна енергия постепенно се разпада. Още през 1992 г., в доклад на експерти от Световната банка, цитиран от *The Economist*, се твърди, че почти навсякъде ядрената енергетика е станала неконкурентноспособна, след като към цената на енергията се включат разходите за отработилото гориво и ликвидирането на старите реактори. За 30-годишния живот на един 1000 мегаватов реактор, например, са необходими минимум 1,2 млрд. USD само за преработка и складиране на отработено гориво. Поради тази причина, както и поради проблемите със сигурността повечето “богати” страни изоставиха своите ядрени програми, а ЕБВР и Световната банка взеха решение да не отпускат заеми за ядрени проекти.

3. Според руската “Атоменергопроект”, очакваната себестойност на електроенергията от Белене ще бъде 7 цента за квтч, а според Енергопроект 5 цента на квтч до преносителя. В същото време в резултат от либерализирането на европейския енергиен пазар цените на едро по трансграничните сделки паднаха под 2 цента за киловат час. През последната година стана ясно, че в ЕС има над 20 000 MWAT излишни

мощности и централите с неконкурентни цени просто отпадат от пазара.

Наши енергийни специалисти твърдят, че единствено построяването на втора атомна централа можело да отговори на амбициите на България да стане енергиен център на Балканите!?! Тук възникват два въпроса: за какво и е на България да става енергиен център на Балканите (в близкото минало щяхме да ставаме център на тежкото машиностроене в Европа!) и как точно ще стане такъв център като продава енергия 3 пъти по скъпа от тази в Европа?

4. Построяването на втората атомна мощност ще въведе страната в един абсурден затворен кръг, от който единственият възможен изход е ядреното “изнудване” на Европа. Общоприето правило е, че единичната мощност на един агрегат не трябва да надвишава 1/10 от общата мощност, нужна на страната. За да бъде поддържан този баланс, енергийна ни система е свързана с тези на други държави, за които обаче не съществува задължението да купуват ток на цена каквато им поискаме. Те могат да откажат връзка с нашата енергийна система, с което ще нарушат въпросния баланс. В такъв случай, за да спазим правилото на едната десета, пред нас стоят два варианта: или да им продаваме електроенергията далеч под нейната себестойност, или да изключим голяма част от термичните централи в страната и да започнем да продаваме скъпата електроенергия на вътрешния пазар. Загубите от първия вариант ще се покриват от данъкоплатците, а втория вариант ще доведе до колапс на цялата ни икономика. Тогава единственият изход ще остане затварянето на АЕЦ, което обаче не е като да се затвори ТЕЦ или завод за тежко машиностроене – слагаш катинар и си отиваш. Консервирането на ядрен реактор струва непосилни за страната ни средства и единственият начин да ги набавим е като изнудваме Европа с тази атомна бомба в задния ѝ двор.

5. По всичко личи, че проектът Белене може да бъде финансиран само от външни инвеститори, вероятно на концесионен принцип. Твърди се, че към него интерес проявили големи компании, сред които е и френската “Електрисите дьо Франс”, която през 1994 г. публично изказа своето категорично мнение, че АЕЦ “Белене” няма да може да премине теста за минимални разходи. Когато към неконкурентната цена на продукта прибавим и фактът, че по изчисления на *Енергопроект* ядреното съоръжение ще стане печелившо след 35 годишна експлоатация, колкото впрочем е и живота на един реактор, можем да се надяваме, че инвеститори за това безумно начинание няма да се намерят, освен ако чрез междуправителствено финансиране не се пласират вече остарели реактори или технологии.

Данъчните длъжници – вече в Интернет

Новината Обявеното в края на миналата година оповестяване в Интернет на данъчните длъжници вече е факт. На страницата на Главна данъчна дирекция <http://www.taxadmin.government.bg/> е публикуван списък на 769 лица, които са просрочили плащането на данъчните си задължения за над 3000 лв. и нямат имущество, върху което да се наложат обезпечителни мерки. Обобщената информация е подадена от 26 териториални данъчни дирекции и не е количествена. Все още не са публикувани длъжниците на ТДД София-град и ТДД Кърджали. Регистъра ще се актуализира ежемесечно на всяко 15-о число.

Коментар: **1/** Публичните вземания се събират по преференциален ред спрямо частните, тъй като държавата се смята за привилегирован кредитор. Тук не коментираме целесъобразността на така наложения ред. Стъпката в положителна насока се изразява в това, че след огласяването на списъците всеки един кредитор ще има възможност да провери дали има държавни вземания, които трябва да се удовлетворят преди неговите. **2/** При така поставените критерии за попадане в списъка на длъжниците, се изпускат големите длъжници, които имат имущество, върху което да се наложат обезпечителни мерки. Вероятно поради това близо 47 % от обявените длъжници са еднолични търговци. **3/** Както при всеки публичен регистър, наличието на регистър на данъчните длъжници би способствало за намаляване на риска при сключване на сделки и в крайна сметка би довело до намаляване на разходите за подбор на надежден партньор.

За или против отнемането на лиценз и разрешително при данъчни задължения?

Промени: Наличието на публични задължения може да стане основание за отказване на разрешително или лиценз за упражняване на дейност. Според Главна данъчна дирекция информацията, която се съдържа в публичния регистър на данъчните длъжници, може да лиши търговците от възможност да оперират на пазара до момента на тяхното издължаване /в. "Пари", 02.02.2000/. Доколко този инструмент за набиране на публични задължения ще намери приложение, зависи от институции, които прилагат тези режими като процедурата може да бъде регламентирана в подзаконов нормативен акт.

Аргументи "за": Държавата използва различни мерки за прилагането на регламентите, както е при събирането на данъчни задължения. Обичайна практика е неизпълнението на задължения (публични или частни) да се наказва; страхът от

санкция (отказ за издаване на разрешително) може да увеличи събираемостта на данъците.

Аргументи "против": Държавата има интерес от събирането на вземанията си. При отказ за издаване на лиценз или разрешително възможностите са две: търговецът прекратява операциите си на пазара или се преориентира към дейности, които не изискват одобрение на публичните институции под формата на лиценз или разрешение. И в двата варианта възможността за събиране на данъчни задължения чрез отнемането на разрешение за дейност са минимални: при липса на търговска дейност финансовите средства ще бъдат ограничени, особено за покриване на големи данъчни задължения, а при пренасочване към други сегменти на пазара принудата под формата на отказ за лиценз липсва.

Представяне

В този брой ще ви представим оценка на Обединените нации на икономическите резултати на страните в преход. За съжаление изследването не може да намерите на Интернет-площадката на Обединените нации /www.un.org//, но може да прегледате анализите за изминали години.

В изследването за 2000 г. се съдържа анализ на полския икономист Станислав Гомулка на макроикономическите условия и влиянието на икономическата среда в преход върху тях. Според Гомулка основната слабост в икономическата политика на тези държави е продължителното създаване на пазарна среда за водене на бизнес. За пример са посочени страните, следвали навременна и последователна политика към либерализиране на икономиката, развитие на частния сектор, увеличаване на търговския стокообмен, които са постигнали успешно нужните резултати.

Чрез иконометрични техники от 10-годишни данни за държави в преход, Гомулка определя връзката между инфлация и икономически растеж: всяко нарастване на инфлацията с 1% води до намаляване на растежа с 0.06%. В тази връзка оптималните граници на колебание на инфлацията за икономиките в преход са от 0 до 10%. Изводът на Гомулка е, че успешната икономическа политика не следва да се свързва с много ниска инфлация, особено в условията на преход, а по-скоро с контролируема инфлация.

Новият закон за опазване на околната среда

(Продължение от бр. 7)

Очаквани ефекти от намаляването на кредитния риск

Новината: Експертната група по кредитния риск на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие повиши оценката на България, премествайки я от шеста в пета рисковата група (при общо седем групи).

Коментар: По-добрата кредитна група означава по-ниска рисковата премия, а следователно намаляване на транзакционните разходи за външнотърговски сделки. Предвид ниската добавена стойност на продукцията, предназначена за износ, всяко оптимизиране на разходите по сделката (като например намаляване на рисковата премия) подобрява конкурентноспособността на българските износители. По линията на вноса също е налице оптимизиране на разходите, следователно се създават възможности за увеличаване на чуждестранните инвестиции в страната и внос на инвестиционни стоки при по-благоприятни условия.

ИПТИ: Богданов, Ганчева, Йонкова, Мандова, Станчев

Тази седмичник се издава с 6-месечната финансова подкрепа на MSI/USAID

За коментари и предложения: mandova@ime.bg